

Dönem : 22

Yasama Yılı : 2

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 650)

Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun Tasarısı ile İçişleri ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/793)

Not : Tasarı, Başkanlıkça; İçişleri, Adalet ve Plan ve Bütçe komisyonlarına havale edilmiştir.

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

19.4.2004

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-817/1797

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 23.3.2004 tarihinde kararlaştırılan "Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekeşi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Anayasanın dayandığı temel görüş ve ilkeleri belirten ve Anayasa metnine dahil olan Başlangıç Kısmında "Topluca Türk vatandaşlarının millî gurur ve iftiharlarında, millî sevinç ve kederlerde, millî varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu..." belirtilmiş; Cumhuriyetin niteliklerini gösteren Anayasanın 2 nci maddesinde ise Türkiye Cumhuriyetinin "toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı... sosyal bir hukuk devleti" olduğu vurgulanmıştır.

Kural olarak idarenin hukukî sorumluluğu kusur esasına dayanmaktadır. Sözü edilen kuralın istisnası olarak, idarenin önlemekle yükümlü olduğu halde önleyemediği bir takım zararların, nedensellik bağı ve kusur koşulu aranmadan karşılanması gerekmektedir. Objektif sorumluluk anlayışına dayalı sosyal risk adı verilen bu ilke, bilimsel ve yargısal içtihatlarla da kabul edilmiştir.

Temelde Devletin anayasal düzenini yıkmayı amaçlayan terör eylemlerinin zarar gören kişilere karşı kişisel husumetten ileri gelmediği bilinmektedir. Terör eylemlerine hedef olan kişiler kendi kusur ve fiilleri sonucu değil, toplumun bir bireyi olarak zarar görmektedirler. Devleti ve toplumu hedef alan fiillerden doğan zararın mağdur kişinin üzerinde bırakılması, hak ve nasafet kurallarıyla bağdaşmaz. Ortaya çıkan zararın paylaştırılması, toplumun diğer kesimleri ile zarara uğramış kişiler arasında fedakarlığın denkleştirilmesi, hakkaniyet ve sosyal hukuk devleti ilkelerinin bir gereğidir.

Kişilere verilen zararlar, ister terör örgütlerinin eylemlerinden, ister terörle mücadele sırasında Devletçe alınan tedbirlerden kaynaklanmış olsun; bu zararların belirtilen ilkeler uyarınca karşılanması, Devlete olan güveni pekiştirecek; vatandaş-Devlet kaynaşmasını artıracak, terörle mücadeleye ve toplumsal barışa önemli katkıda bulunacaktır. Terörle mücadelede Türk Silahlı Kuvvetlerinin ve güvenlik güçlerinin kazandığı olağanüstü başarının sosyal ve ekonomik tedbirlerle desteklenmesi zorunluluğu toplumumuzun bütün kesimlerince kabul edilmektedir.

Öte yandan, Bakanlar Kurulunun 23.6.2003 tarihli ve 2003/5930 sayılı Kararıyla kabul edilip 24.7.2003 tarihli ve 25178 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanan "Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar"ın "Yargının işlevselliği ve kapasitesinin artırılması suretiyle etkin bir yargı sisteminin tesis edilmesi" başlığı altındaki (24.14.1.1.) numaralı tablodaki 18 inci sırada "Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun Tasarısı"nın beklenen yürürlük tarihi 2004 yılı olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede yapılan çalışmalar sonunda, terör eylemlerinin ülkemizde yoğun olarak yaşandığı 19.7.1987 tarihi ile 30.11.2002 tarihi arasında, terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören kişilerin maddi zararlarının yargı yoluna gitmelerine gerek kalmadan, idarece en kısa süre içinde ve sulh yoluyla karşılanması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine ancak bu yolla sonuç alamayanların başvurmaları, verilen tazminat miktarlarının haksız zenginleşme aracı olarak kullanılmasının önlenmesi amacıyla bu Tasarı hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - Bilindiği üzere, Anayasal düzenin ortadan kaldırılmasına yönelik terör eylemlerinin yoğunlaşması üzerine, terör eylemleriyle daha etkili mücadele amacıyla 19.7.1987 tarihinde yürürlüğe giren, 10.7.1987 tarihli ve 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Olağanüstü Hal Bölge Valiliği kurulmuştur. Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki illerde olağanüstü hal uygulaması 30.11.2002 tarihine kadar sürdürülmüştür.

Madde ile, Kanunun amacının, 19.7.1987 tarihi ile 30.11.2002 tarihi arasında, olağanüstü hal ilan edilen illerde meydana gelen terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin bu zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri düzenlemek olduğu belirtilmiştir.

Madde 2. - Madde ile Kanunun kapsamı belirlenmiştir.

Birinci fıkrada genel olarak terör eylemleri ile terör suçlarına ve terör amacı ile işlenen suçlara ilişkin somut fiiller 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddelerine yollama yapmak suretiyle gösterilerek, 1 inci maddedeki "terör eylemleri" deyimine açıklık getirilmiştir; bu eylemler dışında da terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetlerden zarar görenlerin her türlü maddi zararlarının sulhen karşılanacağı belirtilerek zarar doğuran davranışlar ile zararlar arasında ilişki kurulmuştur. Zararların sulhen karşılanması yöntemi ile mağdurların yargı yoluna gitmelerine gerek kalmaksızın kısa sürede zararlarının giderilmesi amaçlanmıştır. Maddede geçen her türlü maddi zararlar kavramına cismani zararların da dahil olduğu aşikardır.

İkinci fıkrada Kanunun kapsamı dışında kalan zararlar bentler halinde açıklanmış; daha önce çeşitli mekanizmalar kullanılarak karşılanmış zararlar, kişilerin kendi kasıtları sonucunda oluşan zararlar ile terörle bağlantılı olmayan sebeplerden dolayı uğradıkları zararlar ve 3713 sayılı Kanunun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddelerinde yazılı suçlardan hüküm giyenlerin bu fiillerinden

dolayı uğradıkları zararların kapsam dışında bulunduğu vurgulanmıştır. Kişilerin bizzat yer aldığı terör eylemleri sebebiyle uğradıkları zararlar Kanunun kapsamı dışında tutulmuştur. Kanun, kendi kusur ve fiilleri sonucu değil, toplumun bir bireyi olarak terör eylemlerinin hedefi olan mağdur kişilerin zararlarını karşılamayı hedeflemektedir.

Üçüncü fıkrada ise, ikinci fıkranın (f) bendinde yazılı 3713 sayılı Kanunun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamındaki suçlardan dolayı ceza kovuşturması açılmış bulunanlar hakkında kovuşturma sonuçlanıncaya kadar bu Kanuna göre işlem yapılmayacağı hükme bağlanmıştır. Kovuşturmanın mahkumiyetle sonuçlanması halinde, bu kişilerin bu fiillerinden dolayı uğradıkları zararlar Kanunun kapsamı dışında kalacaktır.

Madde 3. - Madde ile Kanunda geçen bazı ibarelerin tanımı yapılmıştır.

Madde 4. - Madde ile zarar tespit komisyonlarının kuruluşu ve oluşum şekli düzenlenmiştir.

İllerde vali yardımcısının başkanlığında ilgili kamu kurum ve kuruluşların temsilcilerinin komisyonda görev alması ve iş yoğunluğuna göre aynı ilde birden fazla zarar tespit komisyonu oluşturulabileceği öngörülmüştür. Ayrıca, 19.7.1987 tarihi ile 30.11.2002 tarihi arasında olağanüstü hal ilan edilen illerden hangilerinde komisyon oluşturulacağına ilişkin olarak Bakanlar Kuruluna yetki verilmiştir. Zarar tespit komisyonlarının illerde Bakanlar Kurulu kararından sonra on gün içinde kurulması ve gerektiğinde birden fazla komisyon oluşturulması öngörülerek kısa sürede sonuç alınması amaçlanmıştır.

Üçüncü fıkrada ise, zarar tespit komisyonlarının çalışma esas ve usullerinin yönetmelikle düzenleneceği, komisyonların salt çoğunlukla toplanacağı ve kararlarının üye sayısının salt çoğunluğuyla alınacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 5. - Madde ile zarar tespit komisyonlarının görevleri sayılmıştır. Komisyonlar, öncelikle başvuru konusu zararın Kanun kapsamına girip girmediğini tespit edecek; böyle bir zarar varsa, ifa tarzını ve mahsup miktarını belirleyecek, buna göre sulhname tasarisını hazırlayacak ve mahsubu gereken miktarları tespit edecektir. Ayrıca sulhname tasarisının kabul edilmemesi veya 12 nci maddenin ikinci fıkrasına göre kabul edilmemiş sayılması hallerinde uyumsuzluk tutanağı düzenleyerek ilgiliye tebliğ etme ve Bakanlığa bildirme de Komisyonun görevleri arasında sayılmıştır.

Madde 6. - Madde ile zarar tespit komisyonlarının çalışma usulü düzenlenmiştir.

Birinci fıkrada zarar gören kişi veya mirasçılarının veya yetkili temsilcilerinin başvuru süresi ve başvuracakları makam gösterilmiştir.

İkinci fıkrada komisyonların her başvuru ile ilgili çalışmalarını başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde tamamlayacakları, bu sürenin zorunlu hallerde vali tarafından üç ay uzatılabileceği öngörülmüş; böylece her başvuru ile ilgili çalışmanın en geç dokuz ay içinde tamamlanması, işlerin sürüncemede bırakılmaması amaçlanmıştır.

Üçüncü fıkrada, komisyonların görevlerini yerine getirirken, kamu kurum ve kuruluşlarından her türlü bilgi ve yardımı isteyebileceği ve buralarda çalışanları bilirkişi olarak görevlendirebileceği ile gerekli gördüğü uzmanları çalıştırabileceği veya bunlardan görüş alabileceği hükme bağlanmıştır.

Dördüncü fıkrada komisyon başkan ve üyelerinin kendileri ve yakınları ile ilgili toplantılara katılamayacağı öngörülerek tarafsız hareket etmeleri sağlanmıştır.

Beşinci fıkrada komisyonların sekreterlik hizmetlerini yürütecek birim gösterilmiştir.

Altıncı fıkrada komisyon tarafından bilirkişi olarak görevlendirilenlere hizmetleri karşılığında yapılacak ödemelerle ilgili hükümlere yer verilmiştir.

Yedinci fıkrada ise, komisyonun giderlerinin İçişleri Bakanlığı bütçesinden karşılanacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 7. - Madde ile sulh yoluyla karşılanacak zararlar sayılmıştır.

Madde 8. - Madde ile zararın tespitinde hangi bilgi, belge ve bulguların esas alınacağı açıklanmış, hakkaniyet ilkesine yer verilerek zarar tespit komisyonlarına takdir hakkı tanınmıştır. Aynı taşınmazlara ilişkin zararların tespitinde 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 11 inci maddesindeki kıymet takdiri esaslarının kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir.

Madde 9. - Madde ile yaralanma, sakatlanma ve ölüm hallerinde ödenecek nakdi tazminat gösterge, katsayı ve miktarları belirtilmiş; bu Kanun kapsamındaki zararlardan dolayı, zarar gören kişilere, gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri tarafından yapılan ödemeler sebebiyle Devlete rücu edilemeyeceği hükmüne yer verilmiş ve yönetmelikle düzenlenecek hususlar belirtilmiştir.

Madde 10. - Madde ile zararların karşılanma şekli açıklanmış, bireysel veya genel nitelikli projeler çerçevesinde aynı ifaya öncelik verileceği vurgulanmış; aynı ifa tarzları ile ilgili esas ve usullerin yönetmelikte belirtileceği öngörülmüştür.

Madde 11. - Madde ile aynı ifa ve nakdi ödeme miktarlarından mahsup edilecek değerler gösterilmiş; bunların hesaplanması ile ilgili esas ve usullerin yönetmelikle belirleneceği öngörülmüştür.

Madde 12. - Sulhname yöntemi bir belgelendirme şeklidir. Maddede sulhnamenin içeriği, imzalanması, hak sahibinin sulhname tasarısını kabul etmemesinin veya etmemiş sayılmasının sonuçları düzenlenmiştir.

Hukukumuzda feragat, kabul ve sulh gibi işlemler, görülmekte olan davaları sona erdiren işlemlerdir. Sulh işlemi, dava öncesi yapılmışsa dava açılmasını engelleyici özelliktedir. Sulh işlemine rağmen dava açılırsa bu durum itiraz olarak ileri sürülebilir ve dava ortadan kaldırılır. Böylece dostane bir çözüm şekli olan sulh, bağlayıcı niteliktedir.

Madde 13. - Madde ile sulhnamede öngörülen zararlar karşılığının ödenmesine ilişkin usul düzenlenmiştir.

Devletin ödeme nedeniyle, genel hükümlere göre sorumlular hakkında rücu hakkının saklı olduğu maddede belirtilmiştir.

Madde 14. - Maddenin birinci fıkrasında zarar tespit komisyonlarının denetimi düzenlenmiştir.

İkinci fıkrada, zarar tespit işlemlerinde görevlendirilen kişilerin mağdur ve sanık sıfatıyla memur gibi işlem görecekleri açıklanmıştır.

Madde 15. - Maddenin birinci fıkrasında Kanunun uygulanmasıyla ilgili işlemler ile bu Kanunda belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere yapılacak bağış ve yardımların her türlü vergi, resim ve harçtan muaf oldukları açıklanmıştır.

İkinci fıkrada bu Kanunda belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere yapılacak bağış ve yardımların gelir ve kurumlar vergisi matrahından indirilebilecek miktarlarının ilgili mevzuata göre belirleneceği hükme bağlanmıştır.

Madde 16. - Madde ile Kanun gereğince yapılacak tebligatın 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılacağı hükme bağlanmış, ancak Kanunda düzenlenen konuların süreli ve acele hallerden olması nedeniyle ve çabukluk ilkesi gözetilerek memur vasıtası ile yapılmasının esas olduğu belirtilmiştir.

Madde 17. - Madde ile Kanunun uygulanmasına yönelik olarak yönetmelikle düzenlenecek hususlar belirtilmiştir.

Madde 18. - Yürürlük maddesidir.

Madde 19. - Yürütme maddesidir.

İçişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İçişleri Komisyonu

Esas No. : 1/793

10. 6. 2004

Karar No. : 69

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca, 13.5.2004 tarihinde Başkanlığımıza sunulan, "Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılınması Hakkında Kanun Tasarısı", Başkanlığınızca, 19.4.2004 tarihinde esas Komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna; tali komisyon olarak da Adalet Komisyonu ile Komisyonumuza havale edilmiş ve Komisyonumuz, 9.6. 2004 tarihli otuzdördüncü toplantısında, İçişleri, Dışişleri ve Adalet Bakanlıkları temsilcilerinin de katılımıyla Tasarayı inceleyip görüşmüştür.

Tasarı ile 19.7.1987 tarihi ile 30.11.2002 tarihi arasında OHAL ilan edilen illerde terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin uğradıkları zararların tazmin edilmesi amaçlanmaktadır.

Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmeler sırasında, hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Tasarının AB Ulusal Programı çerçevesinde hazırlandığı ve 2004 yılı acil eylem planı içinde yer aldığı,
- Tasarıdaki 19.7.1987 tarihinin, OHAL Bölge Valiliğinin kuruluş tarihi olduğu,
- Tasarının kanunlaşmasıyla terör olayları nedeniyle zarara uğradığını beyan ederek başvuran kişilerin, kurulacak zarar tespit komisyonlarına tebligat yolu ile davet edileceği,
- Bu kişilerin tespit edilen zararı kabul etmeleri halinde sulhname düzenleneceği ve bu kişilere yargı yolunun kapanacağı,
- Sulh yolunu kabul etmeyenlere ise yargı yolunun açık olacağı,
- Zarar tespit komisyonlarında yeniden görüşme yapılmasının öngörülmediği,
- En kritik işlem olan bu zararın saptanmasında zarar tespit komisyonlarının tüm kurum ve kuruluşlardan faydalanma yoluna gideceği,
- Devletin, sigorta kuruluşlarının, sosyal yardımlaşma ve dayanışma fonlarının ve AİHM'nin kararları uyarınca daha önce bir şekilde aynı ve maddi olarak karşılanan zararların tespit edilen miktarlardan mahsup edileceği,
- Başvuru tarihinin kanunun yayımını takip eden bir yıl olarak belirlendiği ve bu tarihin mücbir sebeplerin varlığı halinde valiliklerce bir yıl uzatılabileceği,
- Zarar tespit komisyonlarının altı ay içinde karar vereceği ve bu sürenin gerekirse üç ay daha uzatılabileceği,
- Sulh yoluyla karşılanacak zararların üç başlık altında toplandığı,
- Zararların mümkün mertebede arsa ve arazi vermek şeklinde ve aynı olarak karşılanmasının amaçlandığı,

• Bu zararların devlet tarafından karşılanmasından sonra, devlete, ilgili ve sorumlu kişilere rücu imkanının verildiği,

İfade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerinde Komisyon üyelerimizce birkaç başlık etrafında gruplanabilecek çeşitli eleştiriler yapılmıştır:

a) Alan Sorunu

Tasarı sadece OHAL Bölgesinde meydana gelen zararların karşılanmasını öngörmektedir. Oysa terör olayları sadece OHAL Bölgesinde meydana gelmemiş bu bölgeye çok uzak yerlerde bile terör olayları meydana gelmiştir. Örneğin Hatay ve Kahramanmaraş illerinde halen halk terör nedeniyle yaylalara çıkamamaktadır ve buralarda terör eylemlerine rastlanmaktadır. Geçtiğimiz yıl İstanbul İlinde terör olayları yaşanmıştır ve bu olaydan dolayı mağdur kişilerin zararları söz konusudur. Diğer taraftan OHAL Bölgesinde olup terör olaylarının sıkça yaşandığı illerin bazı ilçe ve köylerinde, bölge halkının desteklememesi nedeniyle hemen hiçbir terör olayı yaşanmamıştır. Ayrıca Tasarıda OHAL kapsamında olup da sonradan mücavir il kapsamına alınan yerlerin durumu ile ilgili açıklık bulunmamaktadır. Dolayısıyla Tasarının alan bakımından yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

b) Zaman Sorunu

Tasarıda 19.7.1987 tarihi ile 30.11.2002 tarihi arasındaki zararların tazmininden söz edilmektedir. Oysa bu 17 yıllık süre dışında meydana gelen zararların da karşılanması gerekir. Zararın ne zaman ve nerede meydana geldiğinin saptanması konusunda da uygulamada sorunlarla karşılaşılması kaçınılmazdır.

c) Zararın Türü

Tasarıda sadece uğranılan maddi zararların karşılanmasından söz edilmektedir. Oysa kimi zaman kişilerin uğradığı manevi zararlar çok daha büyüktür. Dolayısıyla sadece maddi zararların değil manevi zararların da karşılanması gerekir. Bu nedenle de AIHM'e yapılan maddi ve manevi tazminat başvurularının miktarı; bu başvurularda talep edilen toplam miktarın ve bu miktarın ayrıntılarının bilinmesi gerekir.

d) Zararın Tespiti

Zararın tespiti konusundaki düzenlemeler sorunlara yol açıcı niteliktedir. Örneğin terör olayları nedeniyle yaylalara çıkılmasının yasaklanması nedeniyle hayvancılığı bırakanların zararlarının nasıl tespit edileceği konusu çetrefilli bir konudur. Bu tür zararların karşılanmaması mağduriyetlerin sürmesine neden olacaktır. Bu tür zararların karşılanmasında bir sınırlamaya yer verilmemesi ise sebepsiz zenginleşmeye yol açabilecektir.

e) Zarar Tespit Komisyonlarının Yapısı

Zarar tespit komisyonları çeşitli bakanlık temsilcilerinden oluşmaktadır. Bir kere, bu komisyondaki görevlilerin, komisyonun altı ay yerine dokuz ay görev yapması halinde görevleriyle ilgili bir sıkıntıyla karşılaşmaları söz konusudur. İkinci olarak bu komisyonlarda sivil toplum örgütleri ile meslek kuruluşlarının bulunması gerekir. Üçüncü olarak bu komisyonlara gerekli hallerde uzman kişi ve kuruluş temsilcileri ile baro temsilcilerinin de çağrılabilir olması gerekir.

f) Terörle Mücadelede Görevliler

Terörle mücadelede görev yapan silahlı kuvvetler ve emniyet mensuplarından şehit olanların yakınları ile malullerimizin mağduriyetlerinin de Tasarı ile giderilmesi gerekir. Bu kişilere en az bir ev alacak kadar bir para verilmesi gerekir.

Komisyon üyelerimiz bu yönlerin dikkate alınmaması halinde terör mağdurları arasında eşitsizlik yaratılmış olacağını; bütün terör mağdurlarının her tür zararlarının karşılanması gerektiğini; bu zararların sadece İçişleri Bakanlığı bütçesine konan ödenekten değil, genel bütçeye konacak kaynaklardan karşılanmasının zorunlu olduğunu belirtmişlerdir. Bu zararların karşılanması için bugüne kadar AİHM'e açılmış dava sayısı, yapılan başvuru sayısı, ödenen tazminat miktarı ve bu tazminatın ayrıntıları gibi bilgilerin elde edilmesi gerekecektir.

Hükümet adına cevaben yapılan açıklamalarda, Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan ilk Tasarı taslağında OHAL dışındaki bölgelerin de kapsandığı, Taslağın herhangi bir zaman sınırlaması içermediği, manevi zararların da karşılandığı, ancak hükümetin bütçe olanaklarını da düşünerek bu tür sınırlamalara gitmek zorunda kaldığı ifade edilmiştir. Zarar tespit komisyonlarının da baro temsilcisinin bulunması ise olumlu karşılanmıştır. Hükümet temsilcileri AİHM'e yapılan başvurular ve sonuçları için kapsamlı bir çalışma yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Komisyonumuz Tasarı üzerinde tali komisyon olarak belirlenmiş olduğundan, İktüzüğün 23 üncü maddesi uyarınca, aktarılan eleştirilerle birlikte Komisyonumuzun uygunluk görüşünün esas komisyona bildirilmesiyle yetinilmesi ve ayrıca Tasarının maddelerinin görüşülmesine gerek bulunmadığı kararlaştırılmıştır.

Raporumuz, Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulmak üzere arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Tevfik Ziyaeddin Akbulut</i>	<i>Ali Sezal</i>	<i>Şükrü Önder</i>
Tekirdağ	Kahramanmaraş	Yalova
Üye	Üye	Üye
<i>Ali Küçükaydın</i>	<i>Şevket Gürsoy</i>	<i>Şevket Orhan</i>
Adana	Adıyaman	Bursa
Üye	Üye	Üye
<i>Ali Yüksel Kavuştu</i>	<i>Mehmet Sait Armağan</i>	<i>Sıdıka Sarıbekir</i>
Çorum	Isparta	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Nusret Bayraktar</i>	<i>Hakkı Ülkü</i>	<i>Mehmet S. Kesimoğlu</i>
İstanbul	İzmir	Kırklareli
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Sefa Sirmen</i>	<i>Ali Oksal</i>	<i>Abdullah Veli Seyda</i>
Kocaeli	Mersin	Şırnak
Üye	Üye	Üye
<i>Şevket Arz</i>	<i>Mehmet Kartal</i>	<i>Mehmet Erdemir</i>
Trabzon	Van	Yozgat

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

13.7.2004

Esas No. : 1/793

Karar No. : 101

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığına Hazırlanarak Bakanlar Kurulunca, 19.4.2004 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan, Başkanlıkça 24.4.2004 tarihinde tali komisyon olarak İçişleri Komisyonu ile Adalet Komisyonuna, esas Komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen "Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun Tasarısı", Komisyonumuzun 13.7.2004 tarihinde yaptığı 69 uncu birleşiminde Hükümeti temsilen Devlet Bakanı Mehmet Ali ŞAHİN ile Maliye Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığı ve Hazine Müsteşarlığı temsilcilerinin katılımlarıyla incelenip, görüşülmüştür.

Bilindiği gibi; hukuk sistemimizde kural olarak idarenin hukukî sorumluluğu kusur esasına dayanmaktadır. Ancak, idarenin önlemekle yükümlü olduğu hâlde önleyemediği birtakım zararların, nedensellik bağı ve kusur koşulu aranmadan karşılanması, bu kuralın istisnası olarak kabul edilmektedir. Objektif sorumluluk anlayışına dayalı sosyal risk adı verilen bu istisnai ilke, bilimsel ve yargısal içtihatlarla da kabul edilmiştir. Diğer yandan, objektif sorumluluk anlayışına dayalı sosyal risk ilkesinin, Anayasanın dayandığı temel görüş ve ilkelerin belirtildiği Anayasanın başlangıç kısmındaki toplumsal dayanışmayla ilgili temel prensipler ile Türkiye Cumhuriyetinin niteliklerini gösteren Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen sosyal hukuk devleti anlayışı çerçevesinde, toplumsal dayanışmanın bir gereği olarak uygulanması icap etmektedir.

Temelde Devletin anayasal düzenini yıkmayı amaçlayan terör eylemlerinden zarar gören kişilerin, bu zararlarının kendi kusur ve fiilleri sonucu oluşmadığı bilinmektedir. Devleti ve toplumu hedef alan fiillerden doğan zararın mağdur kişinin üzerinde bırakılması, hak ve nefaset kurallarıyla bağdaşmayacağı ortadadır. Terör mağdurlarının maruz kaldıkları zararın paylaşılması, toplumun diğer kesimleri ile zarara uğramış kişiler arasında fedakârlığın denkleştirilmesi, hakkaniyet ve sosyal hukuk devleti ilkelerinin bir gereğidir.

Terör mağdurlarına verilen zararlar, ister terör örgütlerinin eylemlerinden, ister terörle mücadele sırasında Devletçe alınan tedbirlerden kaynaklanmış olsun; bu zararların yukarıda belirtilen gerekçeler çerçevesinde karşılanması, Devlete olan güveni pekiştirecek, vatandaş-Devlet kaynaşmasını artırarak terörle mücadeleye ve toplumsal barışa önemli katkı sağlayacaktır. Bu nedenle, Bakanlar Kurulunun 23.6.2003 tarihli ve 2003/5930 sayılı Kararıyla kabul edilen, Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Kararın Yargının işlevselliği ve kapasitesinin artırılması suretiyle etkin bir yargı sisteminin tesis edilmesi bölümünde yer alan "Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun Tasarısı"nın 2004 yılında yürürlüğe girmesini öngören taahhüdü de dikkate alınarak, terörle mücadelede Türk Silâhı Kuvvetleri ile güvenlik güçlerinin kazandığı olağanüstü başarının sosyal ve ekonomik tedbirlerle desteklenmesi amacıyla sosyal dayanışmayı daha da pekiştirecek tedbirlerin alınması ihtiyacı hasıl olmuştur.

Tasarı ve gerekçesi incelendiğinde;

- Ülkemizde terör eylemlerinin yoğun olarak yaşandığı 19.7.1987 tarihi ile 30.11.2002 tarihi arasında, terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören kişilerin maddi zararlarının yargı yoluna gitmelerine gerek kalmadan, idarece en kısa süre içinde ve sulh yoluyla karşılanmasının,

-Bu yolla sonuç alınamaması halinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulabilmesinin,

- Verilen tazminat miktarlarının haksız zenginleşme aracı olarak kullanılmasının önlenmesine yönelik düzenlemeler yapılmasının,

Öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Tasarının geneli üzerinde yapılan müzakerelerde;

- Tasarıda sadece OHAL Bölgesinde meydana gelen zararların karşılanmasının öngörüldüğü, terör olaylarının sadece OHAL Bölgesinde meydana gelmediği, bu bölgeye yakın illerde de terör olaylarının meydana geldiği,

- OHAL kapsamında olup da sonradan mücavir il kapsamına alınan yerleşim yerlerinin durumu ile ilgili olarak Tasarıda bir düzenlemenin bulunmadığı, Tasarının alan bakımından yeniden gözden geçirilmesi gerektiği,

- Tasarıda, sadece 19.7.1987 ile 30.11.2002 tarihleri arasındaki zararların tazmini ile ilgili hususların düzenlendiği, bu 17 yıllık süre dışında meydana gelen zararların da karşılanması gerektiği,

- Zarar tespiti konusundaki düzenlemelerin uygulamada tereddütlere yol açabileceği, bu hükümlerin ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesi gerektiği, zararların karşılanmasında bir sınırlamaya yer verilmemesinin sebepsiz zenginleşmeye yol açabileceği,

- Zarar tespit komisyonlarının çeşitli bakanlık temsilcilerinden oluştuğu, bu komisyonlara gerekli hallerde uzman kişi ve kuruluş temsilcileri ile baro temsilcilerinin de çağrılabilmesi gerektiği,

- Terörle mücadelede görev yapan silahlı kuvvetler ile emniyet mensuplarından şehit olanların yakınlarıyla malullerinin mağduriyetlerinin giderilmesi gerektiği, Tasarıda bu hususta bir düzenlemenin yer almadığı,

- Kişilerin uğradıkları zararlardan sadece maddi olanların karşılanmasının hakkaniyete uygun olmayacağı,

- Tasarının özü itibarıyla olumlu karşılandığı ancak mali külfetinin iyi analiz edilmesi gerektiği,

- Bugüne kadar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) açılmış dava sayısı, yapılan başvuru sayısı, ödenmesi muhtemel tazminat miktarı ve bu tazminatın ayrıntılarıyla ilgili bilgilerin bilinmesinde yarar bulunduğu,

Şeklindeki görüş ve değerlendirmelerden sonra, Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda ise;

- Komisyonunda zaman ve bölge konusunda sınırlama öngören düzenlemelerin sürekli düzenlemeler olarak değiştirilmesinin Hükümetçe de uygun mütalaa edildiği,

- AİHM'ye yapılan başvuruların 1500 civarında olduğu, bu davaların neticelenmesi ile ülkemizin çok büyük miktarda tazminat ödemekle karşı karşıya kalacağı,

- AİHM'e açılan davaların sulh yoluyla çözümlenmesinin öngörüldüğü,

- Tasarının AB Ulusal Programı çerçevesinde hazırlandığı ve 2004 yılı acil eylem planı içinde de yer aldığı,

- Zararların başlangıç yılı olarak kabul edilen 19.7.1987 tarihinin, OHAL Bölge Valiliğinin kuruluş tarihi olduğu,

- Tasarının kanunlaşmasıyla terör olayları nedeniyle zarara uğradığını beyan ederek başvuran kişilerin, kurulacak zarar tespit komisyonlarına tebligat yolu ile davet edileceği,

- Terör mağdurlarının tespit edilen zararı kabul etmeleri halinde sulhname düzenleneceği, sulh yolunu kabul etmeyenlere ise yargı yolunun açık olacağı,

- Terör mağdurlarının zararlarının saptanmasında, zarar tespit komisyonlarının çalışmalarında ihtiyaç duymaları halinde, kamu kurum ve kuruluşlarından da faydalanma olanaklarına sahip bulunduğu,

- Devletin, sigorta kuruluşlarının, sosyal yardımlaşma ve dayanışma fonlarının ve AİHM'nin kararları uyarınca daha önce her hangi bir şekilde aynı ve maddi olarak karşılanan zararların tespit edilen miktarlardan mahsup edileceği,

- Başvuru tarihinin kanunun yayımını takip eden bir yıl olarak belirlendiği ve bu tarihin müc- bir sebeplerin varlığı halinde valiliklerce bir yıl uzatılabileceği,

- Zararların arsa ve arazi vermek şeklinde ve aynı olarak da karşılanabileceği,

- Bu zararların Devlet tarafından karşılanmasından sonra, devlete, ilgili ve sorumlu kişilere rücu imkanının verildiği, manevi zararların da karşılanabileceği, ancak bütçe olanakları çerçevesin- de bazı sınırlamalara gidildiği,

- AİHM'e yapılan başvurular ve sonuçları için kapsamlı bir çalışma yapılması gerektiği, İfade edilmiştir.

Tasarının geneli üzerinde yapılan görüşmeleri müteakip, Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuz- ca da benimsenerek maddeler üzerindeki görüşmelere geçilmiştir.

Tasarının;

- 1 inci maddesi; Tasarıda öngörülen düzenlemelerin zaman ve mekan ile sınırlanmaksızın, Tasarının kanunlaşmasından sonra ülke genelinde meydana gelebilecek terör olaylarından dolayı, mağdur olanların da zararlarının karşılanmasına imkan verecek şekilde yeniden düzenlenmesi suretiyle,

- 2 nci maddesi; birinci fıkrası, öngörülen düzenlemelerin sürekli hale getirilmesinden dolayı yeniden düzenlenmesi ve ikinci fıkrasının (f) bendinin, terör olaylarında yardım ve yataklık suç- larından mahkum olanların zararlarının, Tasarı kapsamından çıkarılması doğrultusunda değiştiril- mesi suretiyle,

- 3 üncü maddesi aynen,

- 4 üncü maddesi; Tasarının amaç ve kapsamının yeniden düzenlenmesi doğrultusunda ve komisyonun yapısının daha katılımcı hale getirilmesi amacıyla yeniden düzenlenmesi suretiyle,

- 5 inci maddesi aynen,

- 6 ncı maddesi; birinci fıkrası, başvuru süreleri ile hususların yeniden düzenlenmesi, üçüncü fıkrası, komisyon tarafından kamu kurum ve kuruluşlarından istenecek bilgi ve belgelerin sadece başvuru konusu ile sınırlı tutulmasına yönelik bir hükmün eklenmesi ve terör olaylarından zarar görenlerin başvurularının, genel hükümlere göre dava açma sürelerini durduracağına açıklık getiren bir düzenlemenin son fıkra olarak eklenmesi suretiyle,

- 7 nci maddesi; (c) bendi, kişilerin malvarlıklarını kullanamamalarından kaynaklanan zarar- ların tespit edilmesindeki güçlükler dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi suretiyle,

- 8 inci maddesi; birinci fıkrası, zararın tespitinde zarar görenin kusur veya ihmalinin dikkate alınması amacıyla değiştirilmesi,

- 9 uncu, 10 uncu, 11 inci ve 12 nci maddeleri aynen,

- 13 üncü maddesi; ikinci fıkrası, Bakanın onayı ile yapılacak aynı ifa veya nakdi ödemelere belirli bir sınır getirilmesi doğrultusunda yeniden düzenlenmesi suretiyle,

- 14 üncü ve 15 inci maddeleri aynen,

- 16 ncı maddesi, maksadın daha doğru ifade edilmesi amacıyla redaksiyona tabi tutulması suretiyle,

- 17 nci maddesi aynen,

- Tasarının kanunlaşmasından sonra, bir yıl içinde başvurulması şartıyla, 19.7.1987 tarihi ile Tasarının yürürlüğe girdiği tarih arasında, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 2 nci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren eylemler veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyet nedeniyle zarar görenlerin, bu zararlarının söz konusu Tasarı kapsamında karşılanabilmesine imkan veren bir düzenlemenin geçici 1 inci madde olarak metne eklenmesi suretiyle,

- Yürürlük ve yürütmeye ilişkin 18 ve 19 uncu maddeleri ise aynen,

Kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun Onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Sait Açba</i>	<i>M. Altan Karapaşaoğlu</i>	<i>Sabahattin Yıldız</i>
Afyon	Bursa	Muş
Kâtip	Üye	Üye
<i>Mehmet Sekmen</i>	<i>Mehmet Melik Özmen</i>	<i>Ruhi Açıkgöz</i>
İstanbul	Ağrı	Aksaray
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Zekai Özcan</i>	<i>Yakup Kepenek</i>	Osman Kaptan
Ankara	Ankara	Antalya
Üye	(Ayrışik oy yazımız eklidir)	(İmzada bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
<i>M. Mesut Özakcan</i>	Ali Osman Sali	<i>Ali Kemal Deveciler</i>
Aydın	Balıkesir	Balıkesir
(Ayrışik oy yazısı ektedir)	(İmzada bulunamadı)	(Ayrışik oy yazısı ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Aziz Akgül</i>	<i>Ömer Abuşoğlu</i>	<i>Mustafa Zeydan</i>
Diyarbakır	Gaziantep	Hakkâri
Üye	Üye	Üye
<i>M. Emin Murat Bilgiç</i>	<i>Alaattin Büyükkaya</i>	<i>Ali Kemal Kumkumoğlu</i>
Isparta	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	(Karşı oy yazım ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Kemal Kılıçdaroğlu</i>	<i>M. Mustafa Açıkalın</i>	<i>Bülent Baratalı</i>
İstanbul	İstanbul	İzmir
(Ayrışik oy ekte)		(Ayrışik oy yazısı ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Ceylan</i>	<i>Y. Selahattin Beyribey</i>	<i>Taner Yıldız</i>
Karabük	Kars	Kayseri

Üye
Mustafa Ünal
Konya
(İmzada bulunamadı)

Üye
Musa Uzunkaya
Samsun

Üye
Ali Er
Mersin

Üye
Faruk Nafiz Özak
Trabzon

Üye
Osman Coşkunoglu
Uşak
(İmzada bulunamadı)

Üye
Abdülkadir Kart
Rize

Üye
Mehmet Akif Hamzaçebi
Trabzon
(Ayrıışık oy yazısı ektedir)

AYRIŞIK OY

Tasarıyı aşağıdaki hususlarda eksik veya yetersiz buluyoruz.

1. Tasarının 1 inci maddesi hükmü komisyon görüşmeleri sırasında Geçici 1 inci madde olarak düzenlenmiştir. Madde ile 19.7.1987 tarihi ile bu kanunun yürürlük tarihi arasındaki zararların karşılanması öngörülmüştür. Oysa anılan tarihten önce de terörden zarar gören vatandaşlarımız olmuştur. Bu zararların karşılanmaması tasarının amacı ile bağdaşmamaktadır.

2. Kişilerin uğradıkları zararlardan sadece maddî olanların karşılanıp manevî zararların karşılanmaması doğru değildir.

3. Özel hukuk tüzelkişilerin uğradıkları zararlar karşılanırken ticarî işletmelerin uğradıkları zararların kapsam dışı bırakılması eşitlik ilkesine aykırıdır.

4. Zararların kişilere ödenmesinde ödemenin belli bir süreye bağlı olmaması yanında geç ödeme halinde kişilere ilave bir faiz ödenmesinin öngörülmemiş olması önemli bir eksiklikler.

5. Tasarının 10 uncu maddesinde aynı ifa tarzı ile ilgili hususlarla ilgili esas ve usullerin yönetmeliklere bırakılması doğru değildir.

6. Zararın miktarının komisyon veya bilirkişilerce belirlenmesi yönündeki hüküm eksiktir. Olması gereken komisyonun bilirkişilerden yararlanmasıdır.

M. Akif Hamzaçebi
Trabzon

Kemal Kılıçdaroğlu
İstanbul

Ali Kemal Kumkumoğlu
İstanbul

Bülent Baratalı
İzmir

Mesut Özakcan
Aydın

Yakup Kepenek
Ankara

Ali Kemal Deveciler
Balıkesir

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

TERÖR VE TERÖRLE MÜCADELEDEN DOĞAN ZARARLARIN KARŞILANMASI HAKKINDA KANUN TASARISI

Amaç

MADDE 1. - Bu Kanunun amacı, 19.7.1987 tarihi ile 30.11.2002 tarihi arasında, olağanüstü hal ilan edilen illerde meydana gelen terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin, bu zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2. - Bu Kanun, 19.7.1987 tarihi ile 30.11.2002 tarihi arasında olağanüstü hal ilan edilen illerde meydana gelen, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren eylemler veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddî zararlarının sulhen karşılanması hakkındaki esas ve usullere ilişkin hükümleri kapsar.

Aşağıda belirtilen zararlar bu Kanunun kapsamı dışındadır:

- a) Devletçe arazi veya konut tahsisi suretiyle yahut başka bir şekilde karşılanan zararlar,
- b) Bir mahkeme kararı gereğince veya 4353 sayılı Maliye Vekâleti Baş Hukuk Müşavirliğinin ve Muhakemat Umum Müdürlüğünün Vazifelerine, Devlet Dâvalarının Takibi Usullerine ve Merkez ve Vilâyetler Kadrolarında Bazı Değişiklikler Yapılmasına Dair Kanunun 30 uncu ve 31 inci maddeleri gereğince karşılanan zararlar,
- c) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâl edildiği gerekçesiyle Sözleşmenin 41 inci maddesine göre hükmedilen veya Sözleşme hükümleri uyarınca dostane çözüm yoluyla uzlaşılın tazminatın ödenmesi sonucunda karşılanan zararlar,
- d) Terör dışındaki ekonomik ve sosyal sebeplerle uğranılan zararlar ile güvenlik kaygıları dışında kendi istekleriyle buldukları yerleri terk edenlerin bu sebeple uğradıkları zararlar,

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

TERÖR VE TERÖRLE MÜCADELEDEN DOĞAN ZARARLARIN KARŞILANMASI HAKKINDA KANUN TASARISI

Amaç

MADDE 1. - Bu Kanunun amacı, terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin, bu zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2. - Bu Kanun, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren eylemler veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddî zararlarının sulhen karşılanması hakkındaki esas ve usullere ilişkin hükümleri kapsar.

Aşağıda belirtilen zararlar bu Kanunun kapsamı dışındadır:

- a) Devletçe arazi veya konut tahsisi suretiyle yahut başka bir şekilde karşılanan zararlar,
- b) Bir mahkeme kararı gereğince veya 4353 sayılı Maliye Vekâleti Baş Hukuk Müşavirliğinin ve Muhakemat Umum Müdürlüğünün Vazifelerine, Devlet Davalarının Takibi Usullerine ve Merkez ve Vilâyetler Kadrolarında Bazı Değişiklikler Yapılmasına Dair Kanunun 30 uncu ve 31 inci maddeleri gereğince karşılanan zararlar,
- c) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâl edildiği gerekçesiyle Sözleşmenin 41 inci maddesine göre hükmedilen veya Sözleşme hükümleri uyarınca dostane çözüm yoluyla uzlaşılın tazminatın ödenmesi sonucunda karşılanan zararlar,
- d) Terör dışındaki ekonomik ve sosyal sebeplerle uğranılan zararlar ile güvenlik kaygıları dışında kendi istekleriyle buldukları yerleri terk edenlerin bu sebeple uğradıkları zararlar,
- e) Kişilerin kendi kasıtları sonucunda oluşan zararlar,

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

e) Kişilerin kendi kasıtları sonucunda oluşan zararlar,

f) 3713 sayılı Kanunun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamındaki suçlardan mahkûm olanların bu fiillerinden dolayı uğradığı zararlar.

İkinci fıkranın (f) bendinde yazılı suçlardan dolayı ceza kovuşturması açılmış bulunanlar hakkında kovuşturma sonuçlanıncaya kadar bu Kanuna göre işlem yapılmaz.

Tanımlar

MADDE 3. - Bu Kanunda geçen;

- a) Komisyon: Zarar tespit komisyonunu,
 - b) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
 - c) Bakan: İçişleri Bakanını,
- İfade eder.

Zarar tespit komisyonları

MADDE 4. - Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenen bu Kanun kapsamındaki illerde, valinin görevlendireceği vali yardımcısının başkanlığında; Maliye, Bayındırlık ve İskân, Tarım ve Köyişleri, Sağlık ile Sanayi ve Ticaret bakanlıkları temsilcilerinden oluşan zarar tespit komisyonu kurulur. İş yoğunluğuna göre aynı ilde birden fazla komisyon oluşturulabilir.

Komisyon, Bakanlar Kurulunca komisyon kurulacak illerin belirlenmesinden itibaren on gün içinde kurulur.

Komisyon salt çoğunlukla toplanır ve kararlar üye sayısının salt çoğunluğuyla alınır. Komisyonun çalışma esas ve usulleri yönetmelikle belirlenir.

Komisyonun görevleri

MADDE 5. - Komisyonun görevleri şunlardır:

- a) Zarar görenin veya mirasçılarının başvurusu hâlinde bu Kanun kapsamına giren bir zararın bulunup bulunmadığını tespit etmek,
- b) Kamu kurum ve kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınınca uygulanmış projelerin, zararın giderilmesine katkıları; zarar görenin değerlendirebileceği enkaz ve diğer yararlar; sigorta şirketlerince veya ilgili mevzuata göre kamu kurum ve

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

f) 3713 sayılı Kanunun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamındaki suçlar ile terör olaylarında yardım ve yataklık suçlarından mahkûm olanların bu fiillerinden dolayı uğradığı zararlar.

İkinci fıkranın (f) bendinde yazılı suçlardan dolayı ceza kovuşturması açılmış bulunanlar hakkında kovuşturma sonuçlanıncaya kadar bu Kanuna göre işlem yapılmaz.

Tanımlar

MADDE 3. - Tasarının 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Zarar tespit komisyonları

MADDE 4. - Zarar tespit komisyonları illerde; bu Kanun kapsamında yapılacak başvurular üzerine on gün içinde kurulur.

Komisyon; valinin görevlendireceği vali yardımcısının başkanlığında, vali tarafından belirlenecek maliye, bayındırlık ve iskân, tarım ve köyişleri, sağlık, sanayi ve ticaret konularında uzman birer kamu görevlisi ile ilgisine göre vali tarafından belirlenecek kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun yönetim kurulunca görevlendirilen bir temsilciden oluşmak üzere teşekkül eder. İş yoğunluğuna göre aynı ilde birden fazla komisyon oluşturulabilir.

Komisyon salt çoğunlukla toplanır ve kararlar üye tam sayısının salt çoğunluğuyla alınır. Komisyonun çalışma esas ve usulleri yönetmelikle belirlenir.

Komisyonun görevleri

MADDE 5. - Tasarının 5 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

kuruluşları ile sosyal güvenlik kuruluşlarınca ödenen tazminatlar, tedavi ve cenaze giderleri ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan yapılan yardımların zarar miktarından mahsup edilmesi suretiyle belirlenen ve 9 uncu veya 10 uncu maddelere göre yapılan nakdî veya aynı ödeme miktarını içeren sulhname tasarılarını hazırlamak,

c) Sulhname tasarısının kabul edilmemesi veya 12 nci maddenin ikinci fıkrasına göre kabul edilmemiş sayılması hâllerinde bir uyumsuzluk tutanağı düzenleyerek birer örneğini ilgiliye tebliğ etmek ve Bakanlığa göndermek,

d) Başvuranın, bu Kanun kapsamına giren bir zararının bulunmadığının tespit edilmesi hâlinde, buna ilişkin karar tutanağı düzenleyerek birer örneğini ilgiliye tebliğ etmek ve Bakanlığa göndermek.

Başvurunun süresi, şekli, incelenmesi ve sonuçlandırılması

MADDE 6. - Zarar gören veya mirasçılarının veya yetkili temsilcilerinin bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde ilgili valiliğe veya kaymakamlığa başvurmaları halinde gerekli işlemlere başlanır. Ancak, bir yıl içinde zorunlu nedenlerle başvurunun yapılmadığının belgelenmesi halinde, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onsekiz ay içinde ilgili valilik veya kaymakamlıkça bu başvurular da kabul edilir. Bu tarihten sonra yapılacak başvurular kabul edilmez.

Komisyon, zarar görenlerce yapılacak her başvuru ile ilgili çalışmalarını başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde tamamlamak zorundadır. Zorunlu hâllerde bu süre vali tarafından üç ay daha uzatılabilir.

Komisyon, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından her türlü bilgi ve yardımı isteyebileceği gibi, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanları bilirkişi olarak da görevlendirebilir. Komisyon, gerekli gördüğü uzmanları çalıştırabilir veya bunlardan görüş alabilir.

Komisyonun başkan ve üyeleri; kendilerinin, eşlerinin ve üçüncü dereceye kadar

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Başvurunun süresi, şekli, incelenmesi ve sonuçlandırılması

MADDE 6. - Zarar gören veya mirasçılarının veya yetkili temsilcilerinin zarar konusu olayın öğrenilmesinden itibaren altmış gün içinde, her hâlde olayın meydana gelmesinden itibaren bir yıl içinde ilgili valiliğe veya kaymakamlığa başvurmaları halinde gerekli işlemlere başlanır. Bu sürelerden sonra yapılacak başvurular kabul edilmez.

Komisyon, zarar görenlerce yapılacak her başvuru ile ilgili çalışmalarını başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde tamamlamak zorundadır. Zorunlu hâllerde bu süre vali tarafından üç ay daha uzatılabilir.

Komisyon, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından başvuru konusu ile ilgili her türlü bilgi ve yardımı isteyebileceği gibi, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanları bilirkişi olarak da görevlendirebilir. Komisyon, gerekli gördüğü uzmanları çalıştırabilir veya bunlardan görüş alabilir.

Komisyonun başkan ve üyeleri; kendilerinin, eşlerinin ve üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan ve kayın hısımlarının zararları ile ilgili bulunan komisyon toplantılarına katılamaz.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(bu derece dahil) kan ve kayın hısımlarının zararları ile ilgili bulunan komisyon toplanmalarına katılamaz.

Komisyonun sekreterlik hizmetleri il özel idarelerince yürütülür.

Komisyon tarafından bilirkişi olarak görevlendirilenlere her gün için (500) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarda ödeme yapılır. Bu ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tâbi tutulmaz.

Komisyonun giderleri Bakanlık bütçesinden karşılanır.

Karşılancak zararlar

MADDE 7. - Bu Kanun hükümlerine göre sulh yoluyla karşılanabilecek zararlar şunlardır:

- a) Hayvanlara, ağaçlara, ürünlere ve diğer taşınır ve taşınmazlara verilen her türlü zararlar,
- b) Yaralanma, sakatlanma ve ölüm hâllerinde uğranılan zararlar ile tedavi ve cenaze giderleri,
- c) Kişilerin malvarlıklarını kullanamamalarından kaynaklanan maddî zararlar.

Zararın tespiti

MADDE 8. - 7 nci maddede belirtilen zararlar, zarar görenin beyanı, adli, idarî ve askerî mercilerdeki bilgi ve belgeler göz önünde tutularak olayın oluş şekli ve zarar görenin aldığı tedbirlere göre hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile belirlenir.

Taşınmaza ilişkin zarar tespitinde 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 11 inci maddesinde belirtilen kıymet takdiri esasları kıyasen uygulanır.

Yaralanma, sakatlanma ve ölüm hâllerinde yapılacak ödemeler

MADDE 9. - Yaralanma, sakatlanma ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Komisyonun sekreterlik hizmetleri il özel idarelerince yürütülür.

Komisyon tarafından bilirkişi olarak görevlendirilenlere her gün için (500) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarda ödeme yapılır. Bu ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tâbi tutulmaz.

Komisyonun giderleri Bakanlık bütçesinden karşılanır.

Dava açma süresi içinde yapılan başvuru, nihai işlem sonucunun ilgiliye tebliğine kadar genel hükümlere göre dava açma sürelerini durdurur.

Karşılancak zararlar

MADDE 7. - Bu Kanun hükümlerine göre sulh yoluyla karşılanabilecek zararlar şunlardır:

- a) Hayvanlara, ağaçlara, ürünlere ve diğer taşınır ve taşınmazlara verilen her türlü zararlar,
- b) Yaralanma, sakatlanma ve ölüm hâllerinde uğranılan zararlar ile tedavi ve cenaze giderleri,
- c) Terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle kişilerin mal varlıklarına ulaşamamalarından kaynaklanan maddî zararlar.

Zararın tespiti

MADDE 8. - 7 nci maddede belirtilen zararlar, zarar görenin beyanı, adli, idarî ve askerî mercilerdeki bilgi ve belgeler göz önünde tutularak olayın oluş şekli ve zarar görenin aldığı tedbirlere göre, zarar görenin varsa kusur veya ihmalinin de göz önünde bulundurulması suretiyle, hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile belirlenir.

Taşınmaza ilişkin zarar tespitinde 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 11 inci maddesinde belirtilen kıymet takdiri esasları kıyasen uygulanır.

Yaralanma, sakatlanma ve ölüm hâllerinde yapılacak ödemeler

MADDE 9. - Tasarının 9 uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçılarında elli katı tutarında, nakdî ödeme yapılır.

Nakdî ödemenin tespitine esas tutulacak miktar, ödeme yapılmasına ilişkin valinin veya Bakanın onayı tarihinde geçerli gösterge ve katsayı rakamları esas alınarak belirlenir.

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır.

Bakanlar Kurulu, nakdî ödemeye esas tutulan gösterge rakamını yüzde otuza kadar artırmaya veya kanunî sınıra kadar indirmeye yetkilidir.

Bu Kanun kapsamındaki zararlardan dolayı, zarar gören kişilere gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri tarafından yapılan ödemeler sebebiyle Devlete rücu edilemez.

Nakdî ödemenin şekli, tutarı, yaralanma ve sakatlık derecelerinin tespitine ilişkin esas ve usuller yönetmelikle belirlenir.

Zararların karşılanma şekli

MADDE 10. - 7 nci maddenin (a) ve (c) bentlerinde yazılı zararlar, aynî veya nakdî olarak karşılanır. Ancak, bu zararların karşılanmasında imkânlar ölçüsünde aynî ifaya öncelik verilir. Aynî ifa, bireysel veya genel nitelikli projeler çerçevesinde yapılabilir.

Aynî ifa tarzı ile ilgili esas ve usuller yönetmelikle belirlenir.

Zararların karşılanma şekli

MADDE 10. - Tasarının 10 uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Mahsup edilecek miktarlar

MADDE 11. - 5 inci maddenin (b) bendine göre belirlenen miktarlar, mahsup tarihindeki değerleri üzerinden 8 inci ve 9 uncu maddelere göre hesaplanacak toplam gayrisafi ifa bedelinden düşülür.

Mahsup edilecek değerlerin hesaplanması ile ilgili esas ve usuller yönetmelikle belirlenir.

Zararın karşılanmasına ilişkin sulhname

MADDE 12. - Komisyon, doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile yaptığı tespitten sonra 8 inci maddeye göre belirlenen zararı, 9 uncu maddeye göre hesaplanan yaralanma, sakatlanma ve ölüm hâllerindeki nakdî ödeme tutarını, 10 uncu maddeye göre ifa tarzını ve 11 inci maddeye göre mahsup edilecek miktarları dikkate alarak, uğranılan zararı sulh yoluyla karşılayacak safi miktarı belirler. Komisyonca, bu esaslara göre hazırlanan sulhname tasarısının örneği davet yazısı ile birlikte hak sahibine tebliğ edilir.

Davet yazısında hak sahibinin sulhname tasarısını imzalamak üzere yirmi gün içinde gelmesi veya yetkili bir temsilcisini göndermesi gerektiği, aksi takdirde sulhname tasarısını kabul etmemiş sayılacağı ve yargı yoluna başvurarak zararının tazmin edilmesini talep etme hakkının saklı olduğu belirtilir.

Davet üzerine gelen hak sahibi veya yetkili temsilcisi sulhname tasarısını kabul ettiği takdirde, bu tasarı kendisi veya yetkili temsilcisi ve komisyon başkanı tarafından imzalanır.

Sulhname tasarısının kabul edilmemesi veya ikinci fıkraya göre kabul edilmemiş sayılması hâllerinde bir uyuşmazlık tutanağı düzenlenerek birer örneği ilgiliye ve Bakanlığa gönderilir.

Sulh yoluyla çözülemeyen uyuşmazlıklarda ilgililerin yargı yoluna başvurma hakları saklıdır.

Zararın karşılanması

MADDE 13. - Sulhnamede belirlenen zararlar, sulhnamenin imzalanmasından sonra valinin onayı üzerine ifa tarzına göre Bakanlık bütçesine bu amaçla konulan ödenekten karşılanır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Mahsup edilecek miktarlar

MADDE 11. - Tasarının 11 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Zararın karşılanmasına ilişkin sulhname

MADDE 12. - Tasarının 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Zararın karşılanması

MADDE 13. - Sulhnamede belirlenen zararlar, sulhnamenin imzalanmasından sonra valinin onayı üzerine ifa tarzına göre Bakanlık bütçesine bu amaçla konulan ödenekten karşılanır.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Bakanlık, belirli miktarın üzerindeki aynı ifa veya nakdî ödemelerin Bakan onayı ile yapılmasını kararlaştırabilir.

Devletin ödeme nedeniyle genel hükümlere göre sorumlular hakkında rücu hakkı saklıdır.

Denetim ve sorumluluk

MADDE 14. - Komisyonlar, Bakanlık tarafından denetlenir.

Bu Kanuna göre zarar tespit işlemlerinde görevlendirilen kişilere karşı bu görevleri nedeniyle veya görevleri sırasında işlenen suçlar hakkında Devlet memurlarına karşı işlenen suçlara; bu kişilerin bu görevleri sırasında işledikleri suçlar hakkında ise Devlet memurlarının işledikleri suçlara ilişkin hükümler uygulanır.

İstisna ve muafıklar

MADDE 15. - Bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak yapılacak başvurular, bildirimler, düzenlenecek belgeler, resmî mercilerce ve noterlerce yapılacak işlemler ile bu Kanunda belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere yapılacak bağış ve yardımlar, her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.

Bu Kanunda belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere yapılacak bağış ve yardımların gelir ve kurumlar vergileri matrahından indirilebilecek miktarları ilgili mevzuata göre belirlenir.

Tebliğat

MADDE 16. - Bu Kanun gereğince yapılacak tebliğat 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümlerine göre yapılır, ancak, tebliğatın memur vasıtası ile yapılması esastır.

Yönetmelik

MADDE 17. - Komisyonun çalışma esas ve usulleri, komisyona başvurularda takip edilecek usuller, cana, vücut bütünlüğüne ve mala yönelik zararların tespiti, uğranılan zararları sulh yoluyla karşılayacak safi miktarların belirlenmesi, nakdî ödemenin şekli, tutarı ve çalışma gücü kaybı oranlarının tespitine ilişkin esas ve usuller ile diğer hususlar, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde Bakanlıkça hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak bir yönetmelikle düzenlenir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Bakanlık, yirmi milyar Türk Lirasının üzerindeki aynı ifa veya nakdî ödemelerin Bakan onayı ile yapılmasını kararlaştırabilir. Bu miktar, her yıl 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılır.

Devletin ödeme nedeniyle genel hükümlere göre sorumlular hakkında rücu hakkı saklıdır.

Denetim ve sorumluluk

MADDE 14. - Tasarının 14 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

İstisna ve muafıklar

MADDE 15. - Tasarının 15 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tebliğat

MADDE 16. - Bu Kanun gereğince yapılacak tebliğatlar hakkında 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak, tebliğatın memur vasıtası ile yapılması esastır.

Yönetmelik

MADDE 17. - Tasarının 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE 1. - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde ilgili valilik ve kaymakamlıklara başvuruları hâlinde, 19.7.1987 tarihi ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih arasında işlenen 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren eylemler veya anılan tarihler arasında terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddî zararları hakkında da bu Kanun hükümleri uygulanır.

Bu maddeye göre yapılan başvurular, başvuru tarihinden itibaren iki yıl içinde sonuçlandırılır.

Yürürlük

MADDE 18. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 19. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Yürürlük

MADDE 18. - Tasarının 18 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 19. - Tasarının 19 uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Recep Tayyip Erdoğan
Başbakan

Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd. V.

M. V. Gönül

Devlet Bakanı

B. Atalay

Devlet Bakanı

G. Akşit

Millî Savunma Bakanı

M. V. Gönül

Millî Eğitim Bakanı

H. Çelik

Ulaştırma Bakanı

B. Yıldırım

Sanayi ve Ticaret Bakanı

A. Coşkun

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

A. Şener

Devlet Bakanı

A. Babacan

Devlet Bakanı

K. Tüzmen

İçişleri Bakanı

A. Aksu

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Z. Ergezen

Tarım ve Köyişleri Bakanı

S. Güçlü

En. ve Tab. Kay. Bakanı

M. H. Güler

Çevre ve Orman Bakanı

O. Pepe

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

M. A. Şahin

Devlet Bakanı

M. Aydın

Adalet Bakanı

C. Çiçek

Maliye Bakanı

K. Unakıtan

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

M. Başesgioğlu

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Mumcu